

Concept Ambitieplan Drents-Friese grensstreek

Versie 7 oktober 2025

Voorwoord	2
Hoofdstuk 1 Introductie	3
Terugblik voorgaande jaren	3
Kader en urgentie	4
Uitvoering	5
Hoofdstuk 2 De magie van het Drents – Friese landschap	6
Gebiedsbeschrijving	6
Samen bijdragen aan het grotere verhaal	7
Unieke samenwerking	7
De toekomst van het Beleefgebied Drents-Friese grensstreek	9
Hoofdstuk 3 Ambities	10
Programma's en strategische doelen	10
1. Natuur, landschap en erfgoed, uniciteit landschap blijven borgen en verlevendigen	11
2. Natuurbeleving en toerisme en recreatie, aantrekkingskracht streekelijke DNA verzilveren	11
3. Vitale landbouw, ruimte blijven bieden aan duurzame voedselproductie	12
4. Wie we zijn; Verbinding Nationaal Park & samenleving versterken en omarmen	12
Brede welvaart	13
Hoofdstuk 4 Richting uitvoeringsagenda	14
Budget	15
Werkwijze advisering Overlegorgaan	16
Hoofdstuk 5 Werkgroepen	17
Werkgroep Landschap, Cultuurhistorie en Erfgoed (LCE)	18
Werkgroep Duurzame Recreatie en Toerisme (DRT)	20
Werkgroep Vitale Landbouw (VL)	21
Werkgroep Strategische Communicatie (SC)	24
Gebruikersgroepen Dwingelderveld, Drents-Friese Wold en Holtingerveld	26
Bijlagen	28
Bijlage 1 toetsingkader Duurzame Recreatie en Toerisme	29
Bijlage 2 toetsingkader Landschap, cultuurhistorie en erfgoed	30
Bijlage 3 concept subsidieregeling	32

Voorwoord

De Drents-Friese grensstreek is een prachtig gebied met top natuur van Drenthe en Friesland. Het Overlegorgaan wil ervoor zorgen dat de Nationale Parken Dwingelderveld en Drents-Friese Wold en het Oerlandschap Holtingerveld, in belangrijke mate bijdragen aan de (economische) vitaliteit en gezondheid van de regio. Het is een groot maatschappelijk en publiek belang dat de nationale parken zelfbewust hun rol pakken bij belangrijke thema's als klimaatverandering, landbouwtransitie en energietransitie. Met nieuwe antwoorden komen. In goede interactie met vele betrokkenen in het publieke en private domein.

We geven 'het proces van herijking van de maatschappelijke opgave' verder vorm in samenwerking met overheden, maatschappelijke partners, bedrijven, terreinbeheerders en andere betrokken partijen. Gezamenlijke initiatieven, strategische partnerschappen en vernieuwend denken zijn nodig om toekomstbestendige integrale oplossingen te genereren. Dat betekent behalve alert reageren op ingrijpende veranderingen die zich parallel voordoen, een uiterst scherp oog bewaren voor een goede balans tussen mens en natuur. We willen nieuwe ontwikkelingen in samenhang met de cultuurhistorische waarden en het landschap bekijken, zodat we de kernkwaliteiten van het gebied behouden en versterken. De natuurlijke dynamiek kent haar grenzen. De mens heeft bij de vervulling van uiteenlopende economische activiteiten er alle belang bij deze te respecteren. Essentieel voor vitale natuur zijn een gezonde bodem, schoon water en schone lucht.

Het is echt tijd om de natuur, de landschappen en het bodem- en watersysteem in samenhang te versterken. Tegelijkertijd is verandering naar meer natuurinclusieve bedrijven met andere verdienmodellen geen eenvoudig proces. Met verwijzing naar het Beleidsprogramma Nationale Parken vergt het een actieve, vasthoudende, nieuwsgierige en doortastende houding van *alle* betrokkenen de uiteenlopende belangen duurzaam maatschappelijk te integreren. Daaraan willen we met nieuwe energie onze bijdrage en commitment geven.

Hans Haerkens

voorzitter

Hoofdstuk 1 Introductie

Het Overlegorgaan Drents-Friese grensstreek heeft in juni 2024 afgesproken te willen werken aan een gezamenlijk ambitieplan 2030. Het uitgangspunt voor de gezamenlijke ambitie is dat we de kwaliteit van het gebied als geheel en de meerwaarde van onze Nationale Parken, natuurgebieden en omliggend landschap verhogen en de verhalen en waarden beter tot uitdrukking brengen. Onze insteek daarbij is wat we WILLEN en wat WEL kan. We willen denken en doen in KANSEN en MOGELIJKHEDEN, waarbij er perspectief wordt geboden voor ondernemers en inwoners om in het gebied te werken, te leven en te recreëren. We willen gaan voor een ambitieplan dat kan rekenen op draagvlak in de samenleving.

Terugblik voorgaande jaren

De Drents-Friese grensstreek omvat drie Natura 2000 gebieden, waarvan twee ook aangewezen als Nationaal Park. Het Dwingelderveld is Nationaal Park sinds 1991 en het Drents-Friese Wold sinds 2000. Het Holtingerveld is aangewezen als Natura 2000 gebied. In 2004 is het laatste Beheer- en Inrichtingsplan Dwingelderveld opgesteld. Dit zou in 2014 geactualiseerd worden, maar is door de onduidelijkheid over kaders Nationaal Park niet uitgevoerd. In 2009 is voor het Holtingerveld met belanghebbenden een Integraal plan opgesteld. In 2012 is voor het Drents-Friese Wold een geactualiseerd Beheer- en Inrichtingsplan vastgesteld. Omdat alle plannen gebruikelijk een doorlooptijd hebben van 10 jaar, is geen enkel plan meer actueel. Ondertussen zijn er wel nieuwe plannen voor Natuurbeheer gemaakt; dit zijn de Natura 2000-beheerplannen. Het hoofddoel van de Natura 2000-beheerplannen is het opstellen van beheermaatregelen om de Natura 2000 doelen te borgen. Deze beheerplannen hebben geen visie op recreatie en er wordt weinig rekening gehouden met landschap en cultuurhistorie. Voor een evenwichtige gebiedsontwikkeling, is er wel behoefte aan een toekomstgericht plan, waar natuur, beleving en historie in evenwicht zijn. Dit ambitieplan beoogt hieraan invulling te geven, en is daarbij aanvullend op de Natura 2000-beheerplannen in de Drents-Friese grensstreek.

Sinds 2013 zijn de provincies verantwoordelijk voor natuur en de organisatie van Nationale Parken. In de Drents-Friese grensstreek is vanaf 2013 een samenwerking ontstaan voor de drie natuurgebieden en de directe omgeving. Natuur en landschap worden in samenhang beschouwd. Dit sluit aan bij de ambities van het nieuwe Beleidsprogramma Nationale Parken 2024-2030 van het Rijk. Het bestuurlijk overlegplatform heeft tussen 2013 en 2023 gewerkt onder de naam Stuurgroep Regionaal Landschap.

De decentralisatie van de natuuropgave van Rijk naar provincies tussen 2010 en 2013 heeft veel impact gehad op de samenwerking rond de Nationale Parken. Niet alleen werd er stevig bezuinigd op de budgetten, ook de verhoudingen tussen partijen zijn veranderd. Het heeft tijd en veel overleg gekost om weer tot een gezamenlijke ambitie te komen. In 2015 is een gezamenlijke Ontwikkelagenda opgesteld en deze is in de jaren erna grotendeels uitgevoerd. Een vervolgstap bleek moeizaam, vooral door maatschappelijke ontwikkelingen rond NPLG met impact op natuur en landschap.

In 2024 is de naam gewijzigd in Overlegorgaan Drents-Friese grensstreek. In een houtskoolschets ambitieplan heeft het Overlegorgaan in november 2024 ingestemd met een gezamenlijke stip op de horizon. Dit document is bedoeld om de ambitie voor 2030 verder uit te werken in concrete acties en een meerjaren-uitvoeringsplan.

Kader en urgentie

Er staan de komende jaren grote veranderingen in de ruimte op stapel. Opgaven die noodzakelijk zijn voor behoud van natuur, verbeteren van de waterkwaliteit, klimaatadaptatie, veiligstellen van energie- en voedselproductie en ruimte voor nieuwe woningen. Ook zien we dat er zorgen zijn vanuit gezondheid. Het RIVM erkent de opgave dat de leefomgeving de gezondheid kan verbeteren. De omgeving stimuleert mensen om naar buiten te gaan, te sporten en elkaar te ontmoeten. En er zijn duidelijke geluiden dat de ruimte voor recreatie onder druk staat (o.a. door groeiende bevolking). Een groene leefomgeving met voldoende mogelijkheid voor recreatie, draagt bij aan gezondheid van mensen. Als we deze ontwikkelingen niet in samenhang met de cultuurhistorische waarden en het landschap bekijken, dreigt een verarming van de kernkwaliteiten, die juist in ons gebied nog volop aanwezig zijn.

Alle ketenpartners in het publieke en private domein willen vanuit een gedeeld urgentiebesef handelen. Daarbij is het de kunst om zorgvuldig en behoedzaam om te blijven gaan met ons ecologische kapitaal, ons erfgoed en de groene (open) ruimte.

Landelijk beleid Nationale Parken

Het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur heeft in 2024 een nieuw Beleidsprogramma Nationale Parken vastgesteld en daarbij voor 2024 tot en met 2030 5 miljoen per jaar aan extra geld beschikbaar gesteld. Het ministerie verwacht dat de Nationale Parken ontwikkelen naar gebieden die zijn ingebed in het omliggende landschap. Het beleidsprogramma geeft een krachtig signaal: de nationale parken in Nederland zijn een belangrijk onderdeel van de toekomst van het landelijk gebied. Het zijn de plekken waar beschermde natuur en waardevolle landschappen beleefd kunnen worden. Het Overlegorgaan mengt zich niet in de bevoegdheden en verantwoordelijkheden van hun afzonderlijke leden. De vraag over mogelijk andere grenzen van het gebied, behoort tot het ruimtelijk afwegingskader van betrokken overheden (omgevingsvisies, bestemmingsplannen).

Het Overlegorgaan wil uitgaan van eigen kracht en eigen ambities. Wanneer het Rijk of andere partijen extra geld willen uittrekken voor de ontwikkeling van Nationale Parken, toetsen we de voorwaarden aan onze ambitie.

Beleidsprogramma Nationale Parken 2024-2030

Op grond van het door de Tweede Kamer vastgestelde Beleidsprogramma Nationale Parken verwacht de Rijksoverheid dat onze Nationale Parken zich in de toekomst ontwikkelen als de iconen voor synergie tussen landschap, natuur, landbouw en erfgoed. Rijk en regio's werken samen aan een kwaliteitssprong, waarbij het initiatief in de gebieden zelf ligt. Op 21 mei 2024 heeft de minister van LNVN een Beleidsregel aanwijzing Nationale Parken gepubliceerd. Hierin staan de normen voor nieuwe Nationale Parken. Het is de intentie van de minister dat in 2030 ook alle bestaande Nationale Parken aan de nieuwe norm voldoen.

Uit: Ministerie LNVN: Beleidsprogramma Nationale Parken 2024-2030

Er wordt door het Rijk voor de middellange termijn ingezet op een ruimere begrenzing van het gebied dat het label Nationaal Park draagt, waarbij de nadruk ligt op synergie en samenhang van natuurgebieden met het omliggend landschap. Omdat er al veel natuur in de Drents-Friese grensstreek ligt en de ruimte voor economische ontwikkeling en woningbouw, mede door de regels voor N2000 onder druk staat, kan een gesprek over aanduiding van een groter Nationaal Parkgebied gevoelig liggen. Het is zaak dat gesprek de komende jaren met de hele samenleving te voeren en een te voorkomen dat een andere begrenzing of gebiedsaanduiding een doel op zichzelf wordt. Het verbredingsdoel gaat niet over meer natuur(kernen), maar juist over samenhang met het landschap,

de cultuurhistorie en wat dat betekent voor de leefbaarheid van de regio. We streven naar een samenhangend Beleefgebied van nationale parken in samenhang met het landschap eromheen. Daarbij is het goed te blijven benadrukken dat er aan het label Nationaal Park geen wettelijke beschermingsregels hangen.

De vijf doelen uit het Beleidsprogramma Nationale Parken 2024-2030 die gelden voor de ontwikkeling van Nationale Parken in Nederland zijn:

- *De natuur-, landschaps-, erfgoed- en ruimtelijke kwaliteiten van ieder nationaal park versterken – elk park vanuit de eigen gebiedsidentiteit*
- *Ieder nationaal park ontwikkelen naar robuustere natuur- en landschapsgebieden met stevige natuurkernen*
- *De unieke natuurbeleving van elk nationaal park versterken, in balans met de draagkracht van de natuur*
- *De samenleving steviger met de nationale parken verbinden*
- *De herkenbaarheid en eenheid van de gezamenlijke nationale parken in Nederland vergroten*

Uit: Ministerie LNV: Beleidsprogramma Nationale Parken 2024-2030

Uitvoering

Dit is een ambitieplan op hoofdlijnen. Het is richtinggevend voor de taken van het Overlegorgaan. Het document is niet bindend voor afzonderlijke leden van het Overlegorgaan of derden in het gebied. In Hoofdstuk 4 en 5 worden de kaders voor een uitvoeringsplan geschetst. Het overlegorgaan zal na vaststelling van het ambitieplan ook een meerjaren-uitvoeringsplan (laten) opstellen. In het uitvoeringsplan worden de activiteiten voor de komende jaren concreet beschreven en ook de beschikbare financiële middelen en inzet van partners.

Hoe de samenwerking en ieders inzet daarvoor wordt vastgelegd, is ook een onderdeel wat verder uitgewerkt moet worden. Gedacht kan worden aan een manifest of samenwerkingsovereenkomst tussen meerdere partners uit het Overlegorgaan of een beheerstichting die de concrete uitvoering en financiering van projecten ter hand neemt.

Hoofdstuk 2 De magie van het Drents – Friese landschap

Gebiedsbeschrijving

In het zuidwesten van de provincie Drenthe, het aangrenzende deel van Friesland en een stukje van Overijssel ligt een van de dunst bevolkte gebieden van Nederland, een gebied dat aangeduid wordt als de Drents-Friese grensstreek. Het gebied heeft een sterk agrarisch karakter, maar beschikt ook over een flink aantal kleinere en grotere natuurgebieden, waaronder twee nationale parken: Dwingelderveld en Drents-Friese Wold. In zowel de natuur- als de landbouwgebieden liggen zeer uiteenlopende historische landschappen die samenhangen met de bijzondere geologische ondergrond en duizenden jaren van menselijke activiteit.

Het gebied is altijd nat geweest, onder andere door de dichte keileem in de bodem, die in de voorlaatste ijstijd is samengeperst onder een honderden meters dikke ijskap. Het Dwingelderveld, met zijn talloze vennen en moerasjes, is nu het grootste natte heidegebied van West-Europa. Op de natste plekken ontstonden uitgestrekte veenmoerassen. Er stromen beken door het gebied in soms kilometers brede beekdalen. Die liggen slechts enkele meters lager dan de omgeving, maar toch kon zich hier een eigen beekdalenlandschap ontwikkelen.

Al sinds de prehistorie hebben mensen invloed gehad op het landschap. Ze woonden op zandruggeten die voldoende droog waren om op te wonen. Ze legden daar de basis voor karakteristieke esdorpen als Dwingeloo, Diever, Ruinen of Havelte. Door hun manier van landbouw bedrijven ontstonden uitgestrekte heidevelden en op drogere gronden zelfs zandverstuivingen. In het inmiddels beboste Dieverzand of de Anser Dennen zijn de oude duinvormen nog goed te herkennen, inclusief de grillige eiken, waarmee gepoogd werd de stuifzanden te beteugelen.

De Drents-Friese grensstreek is nu dunbevolkt, maar in de middeleeuwen was er juist sprake van een enorme bevolkingsaanwas. De heerser over dit gebied, de bisschop van Utrecht, stimuleerde met medewerking van de plaatselijke elite de ontginning van de beekdalen en de uitgestrekte veenmoerassen. Hierbij ontstond het strokenlandschap dat nog steeds een groot deel van het gebied kenmerkt met lintdorpen als Ruinerwold, Koekange en Wapserveen. De hoge verwachtingen die ze hadden over de welvaart die dit zou opleveren veranderden al binnen enkele generaties in een deceptie. Akkers en boerderijen zonken weg in het zompige veen en hele dorpen moesten worden verplaatst. De bevolkingsgroei stagneerde, wat overigens een van de oorzaken is, dat er nu nog zoveel bijzondere landschappen en natuur bewaard zijn gebleven.

In het gebied liggen ook veel jongere landschappen, met net zo'n interessante historische achtergrond. Rond 1800 bleken de verlaten heidevelden en veengebieden aantrekkelijk om de talloze armen uit de stad een nieuwe toekomst als boer te bieden. Het leidde tot de Koloniën van Weldadigheid. De terreinen en gebouwen hebben nu de status van UNESCO-Werelderfgoed.

De afwisseling van bossen, oude essen, heidevelden, vennen en beekdalen maken het gebied recreatief aantrekkelijk, net als authentieke esdorpen met hun bijzondere, met hoge eiken beplante brinken. Ook achter het toerisme gaat een historisch verhaal schuil, dat teruggaat naar de eerste schrijvers en schilders die dit gebied vanaf de negentiende eeuw 'ontdekten'. De uitgebreide beschrijving van het gebied is terug te vinden in de landschapsbiografie (Neefjes, J. en H. Bleumink, 2024).

Samen bijdragen aan het grotere verhaal

De centrale vraag voor het de Drents-Friese grensstreek luidt: Hoe kan een duurzaam (be)leefbaar (productie)landschap ontwikkeld worden in synergie met regionale identiteiten (erfgoed), natuur, water, biodiversiteit en ecologisch en culturele waarden van het landschap?

“Ieder landschap verbergt een verleden waarin een bepaalde logica verborgen zit tussen bodem, water en het gebruik van het landschap” (bron: Dennis Worst – landschapshistoricus)

In de Drents-Friese grensstreek komen vele ruimtelijke vraagstukken samen. Denk alleen al aan de huidige klimaatopgaven en de ontwikkeling van een toekomstbestendige landbouw. De juridische en bestuurlijke verantwoordelijkheid van de opgaven ligt veelal bij een of enkele partijen in het gebied. Waar we naar toe willen is dat we samen werken aan het behoud en versterking van de kwaliteiten van onze cultuurlandschappen en dat die landschappen tegelijkertijd op een duurzame manier voorzien in de behoeften van de moderne tijd (voedsel, wonen, energie, recreatie enz).

Unieke samenwerking

Het Overlegorgaan Drents-Friese grensstreek, met daarin gelegen Nationaal Park Dwingelderveld, Nationaal Park Drents-Friese Wold en het Oerlandschap Holtingerveld, fungeert als een netwerkorganisatie, een **soft power** waarin overheden, natuurbeheerders, agrarische partijen, ondernemers, bewoners, kennispartijen en hieraan gelieerde en onderscheidende achterbannen **elkaar aanspreken, samenwerken en voorsorteren** om natuur- en landschapsbeheer te verbeteren, beleving te versterken, (spannende) innovatieve projecten een podium te geven, duurzaam ondernemerschap te bevorderen. Het beleefgebied is niet scherp begrensd. We werken aan een ontwikkeling, waar ruimte is om te vergroten of te verkleinen.

De organisaties van de nationale parken vervullen geen wettelijke taken op het gebied van bescherming en versterking van de natuur. Zij verbinden partijen, zoeken naar een balans tussen verschillende belangen en zorgen voor draagvlak. (...) Daarnaast dragen de Nationale Parken bij aan de versterking en bescherming van de natuur. Zij zorgen voor goed overleg met de omgeving en maken de effecten van mogelijke ruimtelijke ontwikkelingen op de natuur bespreekbaar (*Ministerie van LNVN-Beleidsprogramma Nationale Parken 2024-2030*).

Het Overlegorgaan wil een **voorloper** zijn, een katalysator, **aanjager en bestuurlijk klankbord** voor de middellange en lange termijn **perspectieven**; integraal, ontwerpend, innovatief met natuur en (cultuur)landschap.

Genoemde partijen willen met elkaar beweging creëren om een **samenhangend en gelaagd verhaal vorm te geven** gericht op de verbetering van de ruimtelijke kwaliteit en het met elkaar enthousiast omarmen van ons Beleefgebied Drents-Friese grensstreek. Een verhaal waarin landschap, natuur, landschapsecologie, cultuurhistorie, erfgoed, het DNA van bewoners, recreatie, voedselproductie en onderscheidende bedrijvigheid een vanzelfsprekende plek krijgen.

Het Overlegorgaan Drents-Friese grensstreek zet in op een **gedragen en gezamenlijke ambitie voor het gebied** die natuur en landschap versterkt, de biodiversiteit stimuleert en de kwaliteit van de leefomgeving vergroot. De verbinding wordt versterkt tussen het landelijk gebied en de dorpen en het stedelijk gebied. **Natuur, cultuur, erfgoed en landschap worden met elkaar verweven.**

Als soft power zijn we **uitnodigend** en activerend aan ondernemers en organisaties om met ons mee te doen en **geven** we elkaar **de ruimte** om te experimenteren en verantwoordelijkheid te nemen.

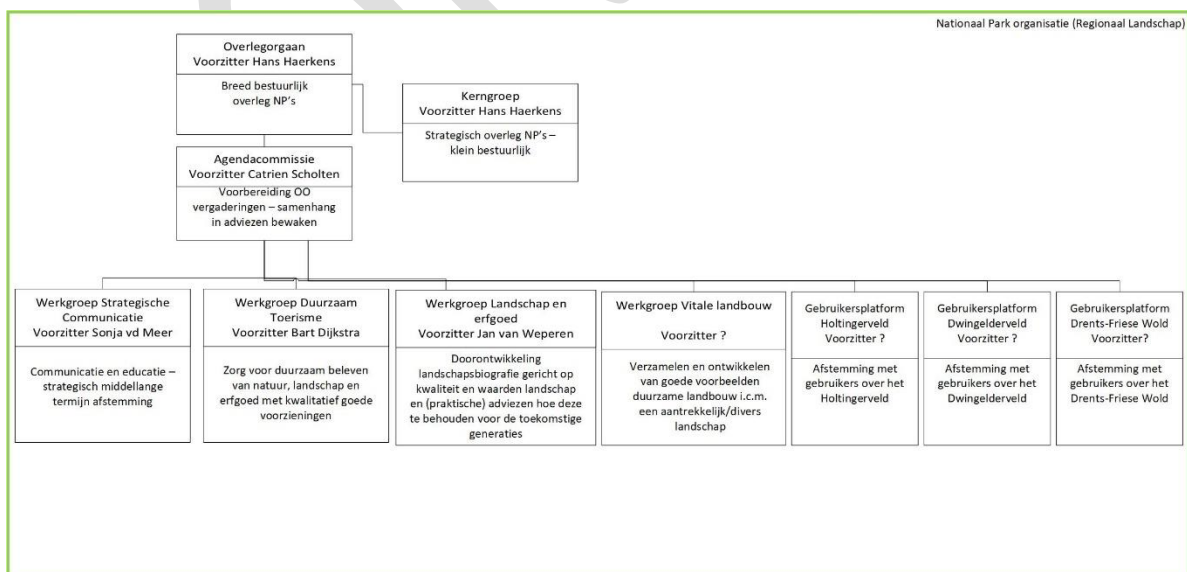
Bezie de natuur en de omgeving als een geheel. Natuurherstel zal ook buiten de Nationale Parken en Natura-2000 gebieden zelf dienen plaats te hebben om tot herstel van ecosystemen en biodiversiteit te komen.

Organisatie en governance

Als softpower werken we samen op basis van gelijkwaardigheid en vrijwilligheid. Deelname is echter niet vrijblijvend. We verwachten van alle partners dat ze de ambitie onderschrijven en naar beste kunnen bijdragen aan de realisatie ervan.

Het gekozen organisatiemodel is gebaseerd op een breed bestuurlijk overleg (Overlegorgaan) dat gevoed wordt van onderaf door werkgroepen en gebruikersgroepen met experts uit verschillende domeinen. De werkgroepen trachten ook de interactie met bewoners en ondernemers vorm te geven. De gebruikersgroepen zijn de plek waar we directe interactie met bewoners en gebruikers van het gebied vormgeven. We doen het samen, en daarbij is van belang dat we ook belanghebbenden ruimte geven om mee te doen.

Het Overlegorgaan is het samenbindend gremium voor de brede ontwikkeling van Nationaal Park Dwingelderveld, Nationaal Park Drents-Friese Wold en het Oerlandschap Holtingerveld. De leden van het Overlegorgaan houden ieder hun eigen bevoegdheden. We trachten door overleg, kruisbestuiving en samenwerking verder te komen dan elk afzonderlijk zou kunnen. De bevoegdheden van het Overlegorgaan beperken zich tot de taken die door anderen nadrukkelijk bij hen zijn neergelegd. Het Beleidsprogramma Nationale Parken 2024-2030 vraagt van het Overlegorgaan dat ze er in gezamenlijkheid voor zorgt dat de Nationale Parken zich in de toekomst ontwikkelen als de iconen voor synergie tussen landschap, natuur, landbouw en erfgoed. Het Rijk heeft daar voor 2025 tot en met 2030 een budget in het vooruitzicht gesteld. Ook de provincies leveren een financiële bijdrage en menskracht om de ontwikkeling te versnellen. Van de partners wordt via de werkgroepen en projecten gevraagd om naar vermogen bij te dragen aan de gezamenlijke ambitie. De uitkomsten van het overleg aan de bestuurstafel Bestuurlijke Advies Commissie (BAC) Zuidwest-Drenthe hebben relevantie voor het Overlegorgaan. Beide gremia verhouden zich als communicerende vaten tot elkaar. De BAC is een hard power. Het Overlegorgaan is een soft power.

Concept organisatiemodel waar we mee starten.

De toekomst van het Beleefgebied Drents-Friese grensstreek

De landschapsbiografie maakt het verleden zichtbaar, geeft inzicht en inspiratie voor de ontwikkeling van krachtige streekeigen landschappen. De historie van het landschap kan inspiratie geven voor klimaatadaptatie, herstel van biodiversiteit, beleving of inpassing van nieuwe ruimte vragende opgaven (zoals woningbouw en duurzame energie). Dit soort opgaven met zorg inpassen in het landschap draagt bij aan een toekomstbestendige landbouw en een prettige en gezonde leefomgeving.

Een ruimtelijk aantrekkelijk landschap geeft extra betekenis aan een stimulerend vestigingsklimaat voor de (kennis)economie. Het tegendeel is ook waar. Zonder ziel en zaligheid, zonder oprechte aandacht en toewijding voor de ruimtelijke kwaliteiten van het gebied, verliest een (bedrijfs)omgeving haar aantrekkelijkheid voor ondernemers, bewoners en (getalenteerde) jongeren.

We streven naar een gebied waar kwaliteit van natuur, water en landschap samengaan met duurzame bedrijvigheid en een gezonde leefomgeving. Het Beleefgebied Drents-Friese grensstreek richt zich op kwaliteit van de omgeving, recreatieve voorzieningen en bewustwording van de waarde van natuur en landschap. We respecteren de grenzen van de Natura 2000 gebieden en de twee Nationale Parken Dwingelderveld en Drents-Friese Wold. We richten ons ook op de ontwikkeling van de omgeving. We noemen dit het Beleefgebied Drents-Friese grensstreek. Hiermee benadrukken dat we uitgaan van ontwikkelingen die we samen willen, gebaseerd op vrijwillige deelname. De versterking van landschap en cultuurhistorie zal niet leiden tot extra bescherming of regelgeving zolang direct betrokkenen daar geen meerwaarde voor zien.

Hoofdstuk 3 Ambities

Programma's en strategische doelen

De komende jaren werken we langs vier strategische programmalijnen. De programma's worden ingestoken vanuit een doel. We zoeken altijd naar verbinding met de andere doelen en opgaven in het gebied. Innovatie en vernieuwing passen bij onze ambitie om voorloper en aanjager te zijn. In alle programma's dragen we door middel van (fundamenteel) onderzoek bij aan goede voorbeelden en vernieuwing.

Het Beleidsprogramma zet in op een stapsgewijze ontwikkeling naar robuuste, kwalitatief hoogstaande natuur- en landschapsgebieden. Door middel van de beleidsregel worden voorwaarden gesteld aan een gebied, voordat het aangewezen kan worden als nationaal park. In de beleidsregel worden voorwaarden gesteld aan de omvang van het gebied, en specifieke kwaliteitseisen waar het gebied aan moet voldoen. De voorwaarden worden ook gehanteerd ingeval van een verzoek om herbegrenzing van een reeds aangewezen park. Voor gebieden die zijn aangewezen als nationaal park en die in 2030 niet voldoen aan de voorwaarden zoals gesteld in deze beleidsregel, kan de minister de status nationaal park intrekken. Het gaat om de volgende voorwaarden:

Omvang: het gebied is een logisch samenhangend gebied, gebaseerd op een landschapsecologisch systeem met ten minste 1 aaneengesloten natuurkern van minimaal 1.000 ha. De begrenzing kan ook cultuurhistorie en waardevolle landschappen omvatten. Daarbij moet in oppervlak ten minste 50% van het totaal bestaan uit beschermde natuur.

Kwaliteitseisen: de Nationale Parken moeten laten zien dat ecosystemen van hoge kwaliteit zijn en goed beschermd. Ecosystemen kunnen op verschillende schaalniveaus beschouwd worden. Een landschaps-ecologisch systeem kan meerdere ecosystemen omvatten.

Voor het gebied wordt ook onderbouwd welke wezenlijke kenmerken van belang zijn (abiotisch, biotisch en cultuurhistorisch), hoe deze met elkaar samenhang en op welke wijze de kenmerken beschermd zijn (zowel binnen als buiten de natuurkern).

Voor het gebied moet de uitzonderlijke schoonheid beschreven worden. Welke aspecten zoals belevingswaarde, herkomstwaarde, uniciteit en leesbaarheid van de aanwezige nationaal en internationaal waardevolle natuur- en landschapswaarden zijn van belang en hoe wordt ervoor gezorgd dat deze behouden blijven of verder ontwikkeld worden.

Tot slot bevat het ambitieplan doelen en strategieën voor wetenschappelijk onderzoek, beleving van het gebied en educatie.

(Ministerie van LNV - Beleidsregel aanwijzing Nationale Parken 2024).

Dwingelderveld en Drents-Friese Wold beslaan op dit moment respectievelijk ruim 3.700 ha en ruim 6.000 ha dat meer dan 95% beschermde natuur bevat. Beide gebieden voldoen aan de oppervlakte norm uit de beleidsregel. Het Overlegorgaan is niet voornemens een herbegrenzing van het gebied aan te vragen bij het ministerie.

We gaan onderzoeken welke landschaps-ecologische systemen in de Drents-Friese grensstreek aanwezig zijn, in hoeverre de daarbinnen aanwezige ecosystemen van hoge kwaliteit zijn en welke maatregelen uitgevoerd kunnen of moeten worden om de kwaliteit van ecosystemen in de toekomst te garanderen of te verhogen. Dit leidt tot een Beleefgebied Drents-Friese grensstreek, waarbinnen het Overlegorgaan zich inspant de kwaliteit en vitaliteit te versterken. Het beleefgebied heeft geen gevolgen voor de aanwijzing van de Nationale Parken. Er is een duidelijke relatie met de wettelijke

opgaven voor natuur en water zoals opgenomen in het Programma Natuurlijk Platteland van de provincie Drenthe.

Bij kenmerken van uitzonderlijke schoonheid valt te denken aan sporen in het landschap van 3.000 jaar menselijke bewoning en bewerking van het landschap, de relatie met Unesco werelderfgoed Kolonie van Weldadigheid en de bijzondere natuurwaarden. Het gaat daarbij zowel om wezenlijke kenmerken binnen natuurkernen als daaromheen.

Het Overlegorgaan heeft op vier doelen een ambitie geformuleerd die passen binnen de doelen van het Beleidsprogramma Nationale Parken.

1. Natuur, landschap en erfgoed, uniciteit landschap blijven borgen en verlevendigen

Ambitie

Het Beleefgebied Drents Friese grensstreek heeft een unieke, eigen, autonome Europese kwaliteit. In zowel de natuur- als de landbouwgebieden liggen (sporen van) zeer uiteenlopende historische landschappen die samenhangen met de bijzondere geologische ondergrond en duizenden jaren van menselijke activiteit. Activiteiten die eeuwenlang hand in hand gegaan zijn met natuur en waterkwaliteit. Binnen het Beleefgebied Drents-Friese grensstreek ligt ook Unesco werelderfgoed Kolonie van Weldadigheid en meerdere beschermde dorpsgezichten en weidse zichtlijnen.

Wij ontwikkelen een gezamenlijke ambitie voor versterken van de samenhang van kernkwaliteiten van het landschap in het beleefgebied en hoe we die blijvend zichtbaar en beleefbaar willen houden.

2. Natuurbeleving en toerisme en recreatie, aantrekkingskracht streekeigen DNA verzilveren

Ambitie

Het Beleefgebied Drents-Friese grensstreek draagt bij aan de recreatieve ontwikkeling van het gebied voor zowel bewoners als voor bezoekers uit binnen- en buitenland. Het duurzaam beleven van natuur, landschap en erfgoed staan daarin centraal. Dat doen we door de kwaliteit van voorzieningen verder te verbeteren en natuur, landschap en erfgoed toegankelijk en bereikbaar te houden. Om voorzieningen op peil te houden, is ook economische ontwikkelruimte voor ondernemers in de recreatiesector van belang.

Toegankelijkheid

Het gebied is opengesteld voor bezoekers voor educatieve, culturele en recreatieve doeleinden. Wel kunnen aan deze openstelling voorwaarden en beperkingen worden gesteld om de wezenlijke kenmerken van het gebied te behouden. Openstelling moet in balans zijn met de ecologische integriteit van het gebied. Niet elke vierkante meter van het nationaal park hoeft te worden opengesteld. Het nationaal park draagt bij aan het versterken en verankeren van de verbinding van mensen met natuur en landschap in hun eigen leefomgeving.

(Ministerie van LNV - Beleidsprogramma Nationale Parken 2024-2030)

We ontwikkelen een ambitie op natuurgerichte recreatie waarbij de meest kwetsbare delen van gebieden worden ontzien zodat natuur voldoende ruimte krijgt en waarin ook het (productie)landschap tussen de natuurgebieden een aantrekkelijke groene bestemming voor duurzame recreatie en buitensport wordt. Onze grootste doelgroep zijn recreanten uit de regio – eigen inwoners die in de vrije tijd wil genieten van de mooie omgeving en deze ook nodig heeft om

gezond en vitaal te blijven. Vanwege de unieke kwaliteiten willen we ook zichtbaar en herkenbaar zijn voor (inter)nationale bezoekers.

3. Vitale landbouw, ruimte blijven bieden aan duurzame voedselproductie

Ambitie

(Meer dan) de helft van de grond in het Beleefgebied Drents-Friese grensstreek heeft een agrarische bestemming. We werken aan een duurzaam, logisch en lonkend perspectief voor de agrarische sector, als een van de onderdelen in het cultuurlandschap in een goede relatie tot andere functies. We spreken hiervoor het ondernemerschap in de sector aan en zijn ons tegelijk bewust van de grote opgaven die in deze regio landen. Om als inspirator en aanjager van betekenis te kunnen zijn, zetten we in op de pijlers Inzicht en Samenhang.

Er is inzicht nodig in de huidige staat van de agrarische sector in de Drents-Friese Grensstreek, waarbij onder andere klimaat- en milieuaspecten en bedrijfseconomische aspecten een rol spelen in relatie tot het cultuurlandschap. Vanuit inzicht zal toegewerkt worden naar samenhang met en tussen de 3 andere geformuleerde doelen van dit ambitieplan en het belang van brede welvaart.

4. Wie we zijn; Verbinding Nationaal Park & samenleving versterken en omarmen

Ambitie

Juist de afwisseling van bossen, oude essen, heidevelden, venen, agrarische grond en beekdalen maken het gebied (recreatief) aantrekkelijk. Net als de authentieke es- en lintdorpen met hun bijzondere brinken en laanstructuren. Het Beleefgebied Drents-Friese grensstreek biedt het beste van het oude en het nieuwe Drenthe/Friesland. Een onverslaanbare combinatie.

Het Beleefgebied Drents-Friese grensstreek is een gebied en ook een beweging van mensen die zich hiervoor willen inzetten.

We vernieuwen landschappen door: het verleden als raadgever te benutten; de historische gegroeide identiteit van een gebied te respecteren; oude elementen en structuren te gebruiken, te versterken of te vernieuwen om de toekomstige wensen vanuit de omgeving in te passen.

Participatie, communicatie en educatie vormen de brug voor mensen om zich aan te sluiten bij die beweging. Of je nu de handen uit de mouwen steekt als vrijwilliger, je kennis over de natuur vergroot, iets leert over bos- en weidevogels of je mening geeft over de grote klimaatvraagstukken waar we voor staan: het zijn allemaal manieren om de beweging voor een groene, gezonde en vitale leefomgeving te versterken.

We doen dit door gezamenlijke ambities te formuleren, adviezen te geven en inspirerende voorbeelden in de etalage te zetten.

We zetten in op educatie en communicatie, waarbij iedereen wordt uitgenodigd en gestimuleerd om aan te haken, mee te denken en samen al ontdekkend het Beleefgebied Drents-Friese grensstreek veelkleuriger, gelaagder en sterker te maken. We zorgen met diverse middelen voor kennisvermeerdering en kennisdeling voor het opbouwen van een gezamenlijke kennisbasis. Deze gedeelde kennis maakt het ons mogelijk om met adviezen en plannen te komen met een zo groot mogelijk positief effect op brede welvaart.

De communicatiekracht van alle partners wordt gebundeld om een stevig netwerk binnen het Beleefgebied Drents-Friese grensstreek te creëren. Samenwerking, in lopende projecten en in

nieuwe initiatieven, vormt de basis voor groei en succes in de Drents-Friese grensstreek. Hiermee dragen we bij aan begrip en trots op de regio.

Brede welvaart

Het concept van brede welvaart sluit nauw aan bij onze ambities. Concreet wordt Brede welvaart soms ook vertaald in de 17 duurzaamheidsdoelen (Sustainable Development Goals – SDG). Wanneer we samen werken aan de ambities zoals in dit document verwoord, dragen we ook bij aan de duurzaamheidsdoelen. De belangrijkste zijn Leven op land en Leven in water, Schoon water, Verantwoorde consumptie en productie, Goede gezondheid, Duurzame gemeenschappen, Eerlijk werk en economische groei en Klimaatactie. Bij projecten zullen we specifiek aangeven aan welke duurzaamheidsdoelen het project bijdraagt.

Van de focus op consumptie en BBP naar een meervoudige focus op kwaliteit in de breedste zin van het woord: groei van biodiversiteit, sociale groei, verantwoorde consumptie en productie, hechte gemeenschappen, schoon water, schone lucht, ruimte voor re-creatie etc. Er zijn meer vormen van groei mogelijk dan alleen de smalle economische groei. Brede welvaart laat zien hoe economische ontwikkeling, ecologie en klimaat onze welvaart en ons welzijn beïnvloeden. Brede welvaart gaat over onze kwaliteit van leven en de kwaliteit van onze samenleving.

Hoofdstuk 4 Richting uitvoeringsagenda

In hoofdlijn kunnen we de ambitie samenvatten als het streven naar een schitterend gebied en vitale gemeenschappen. We stimuleren het versterken van de natuur- en landschapswaarden, waarbij ook erfgoed en historische tijdlagen – leesbaarheid en beleefbaarheid van het landschap - belangrijk zijn. We geven ruimte aan recreatie(ondernemers) om die streekelijke kwaliteiten te verzilveren met respect voor de intrinsieke waarden. We verbinden ons met de streek, de inwoners en ondernemers en zorgen samen voor een leefbaar landschap waar we samen trots op mogen zijn.

NP is	Doel Rijksbeleid	Ambitie	Beschrijving
Een schitterend gebied	1. Het versterken van de natuur-, landschaps-, erfgoed- en ruimtelijke kwaliteiten.	Kwaliteit natuur, landschap en erfgoed	Als Nationaal Park samenwerking richten we ons op kwaliteit van landschap en erfgoed, inclusief biodiversiteit en natuurwaarden. We ontwikkelen het landschap voor huidige en toekomstige generaties, voortbordurend op de historische lijnen, zoals beschreven in de landschapsbiografie.
	2. Ontwikkelen naar robuustere natuur- en landschaps-gebieden met stevige natuurkernen.	Versterken van de verbindingen tussen natuurkernen in het landschap	Het herstel van watersystemen en het robuuster maken van de natuur, is in Drenthe onderdeel van het Programma Natuurlijk Platteland. De verantwoordelijkheid en uitvoering ervan is belegd bij de Bestuurlijke Adviescommissie Zuidwest Drenthe. Vanuit het Nationaal Park leggen we de nadruk op biodiversiteit en landschapskwaliteit buiten N2000
	3. Versterken van de unieke natuurbeleving, in balans met de draagkracht van de natuur en leefomgeving.	Aantrekkingskracht streekelijke DNA verzilveren	Het duurzaam beleven van natuur, landschap en erfgoed staan centraal, waarbij we ervoor zorgen dat de kwaliteit van voorzieningen goed en toegankelijk is.
Een vitale gemeenschap		Duurzame recreatie	De recreatiesector vormt een belangrijke economische basis voor een vitale gemeenschap
	2. Ontwikkelen naar robuuste landschaps-gebieden	Vitale landbouw	We voelen ons met elkaar verantwoordelijk voor een goed economisch perspectief voor de landbouw, in balans met de natuur- en waterkwaliteit en gezondheid van mensen
	4. Steviger verbinding met de samenleving	Verbinding Nationaal Park & samenleving versterken	We willen onze eigen inwoners meer laten profiteren van de pracht en de mogelijkheden van het Nationaal Park. We willen dat de activiteiten een bijdrage leveren aan de versterking van de gemeenschap en van natuur en het landschap. We zorgen voor een op maat toegesneden educatie-onderzoeks- en participatieprogramma. We borgen dat opmerkingen van bewoners en gebruikers worden meegenomen en meegewogen bij de besluitvorming van het Overlegorgaan.
		Brede welvaart	Een gezonde omgeving leidt tot gezonde mensen. We zetten in op verbeteren van de leefomgeving zowel voor plant en dier, als voor de mens. Op langere termijn leidt dit tot gezonde groei

Uniek, zichtbaar en herkenbaar	5. De herkenbaarheid van het stelsel van nationale parken vergroten	Verbinding Nationaal Park & samenleving	De unieke waarde van ons gebied wordt buiten de regio gepromoot via gebieds promotie Zuidwest Drenthe en Marketing Drenthe. Zichtbaarheid in de regio en verbinding met andere nationale parken geven we vorm door deelname aan landelijke publiekscampagnes zoals Dag van het NP en de laarzendag. En het uitgeven van website, folders en kranten. Voor logo en huisstijl hanteren we een mix van Nationale Parken en uitingen van Marketing Drenthe.
--------------------------------	---	---	--

Het Overlegorgaan wordt gevoed door een viertal werkgroepen, ieder vanuit eigen expertise, met oog voor het gezamenlijke belang. De samenhang en voortgang wordt bewaakt en actief gestimuleerd vanuit de Agendacommissie. De kerngroep zet de meer strategische- bestuurlijke lijnen uit naar de toekomst.

Budget

We gaan ervan uit dat het Overlegorgaan Drents-Friese grensstreek de komende jaren jaarlijks kan beschikken over grofweg de volgende middelen:

Bijdrage provincie Drenthe	€ 310.000
Bijdrage provincie Fryslân	€ 50.000 ¹
<u>Bijdrage Rijk (via Drenthe)</u>	<u>€ 343.000²</u>
Totaal per jaar	€ 703.000

Vanaf 2027 € 310.000 - € 360.000 per jaar

Uitgaven (indicatief budgetten)

- Subsidies aan IVN (65.000), Natuurmonumenten (55.000) en Staatsbosbeheer (55.000) € 175.000
 - Communicatiemiddelen Veldwijzer, Natuurkrant en websites € 35.000
 - Vergaderkosten, zaalhuur, lidmaatschappen € 15.000
 - 0,5 fte secretariaat medewerker € 60.000
 - Subsidieregeling projecten derden € 25.000 - € 75.000 (vrij besteedbaar)
- Ten laste van provinciale budgetten totaal € 310.000- 360.000 (structureel)

In 2025 en 2026 eenmalig extra Rijksmiddelen € 686.000. De Rijksmiddelen voor 2027 tot en met 2030 zijn nog niet toegedeeld aan provincies of nationale parken.

Criteria voor financiering van voorstellen voor projecten van derden en werkgroepen

Er zijn twee manieren in aanmerking te komen voor het Nationale Parken budget:

1. Indienen van een subsidieverzoek: Iedereen die bijdraagt aan de doelen van de Nationale Parken/beleefgebied kan een subsidie aanvragen, met een maximum van € 25.000 per project. De regeling wordt afhankelijk van het beschikbare budget in 2026 opengesteld;

¹ Toegezegd voor 2025 – volgende jaren nog geen akkoord

² Via provinciefonds in 2025 en 2026 samen € 686.000 voor 2 parken overgemaakt in mei 2025.

2. Een opdracht of project op initiatief van een werkgroep, waarbij een deelnemer de penvoerder/aanvrager/uitvoerder is. De werkgroep komt met een voorstel om de doelen uit het ambitieplan te realiseren.

Projecten via de eerste weg (subsidieregeling) kunnen vanaf het bekendmaken van het subsidieplafond door de provincie Drenthe bij het secretariaat van het Overlegorgaan worden ingediend. De projecten worden 4 keer per jaar (zo lang er budget beschikbaar is) voor advies voorgelegd aan het Overlegorgaan. In de subsidieregeling (zie bijlage 3) staan de criteria voor beoordeling vermeld. Na een positief advies van het Overlegorgaan, kunnen de projecten een subsidieverzoek indienen bij de provincie Drenthe. Aanvragen worden op volgorde van binnenkomst behandeld, totdat het subsidieplafond bereikt is.

Projecten via de tweede weg worden opgenomen in de jaarbegroting van het Overlegorgaan, die in november van het voorafgaande jaar wordt vastgesteld.

We verwachten van de werkgroepen dat ze met voorstellen voor projecten komen om het beschikbare budget programmatisch in te zetten voor de gezamenlijke ambitie.

Bij de begroting geldt een hogere prioritering voor projecten die:

1. Effectief en efficiënt bijdragen aan doelen beleidsprogramma NP en ambitieplan
2. Geen onderdeel zijn van het regulier takenpakket van de uitvoerende organisatie
3. Niet subsidiabel zijn uit een andere subsidieregeling van provincies
4. Voornamelijk bestaan uit advieskosten, proces- en (voor)onderzoekskosten
5. Die een maatschappelijk belang dienen (staatssteun vermijden)
6. Waarin aantoonbare participatie in geld en tijd van betrokken organisaties wordt ingezet

Werkwijze advisering Overlegorgaan

De werkgroepen en gebruikersgroepen adviseren het Overlegorgaan met concrete voorstellen vanuit kennis en expertise over het bereiken van de gewenste ambities.

Initiatiefnemers met een idee, kunnen het idee kort mondeling toelichten in een van de werkgroepen. De werkgroepen bepalen samen met de initiatiefnemer hoe het projectidee verder gebracht kan worden.

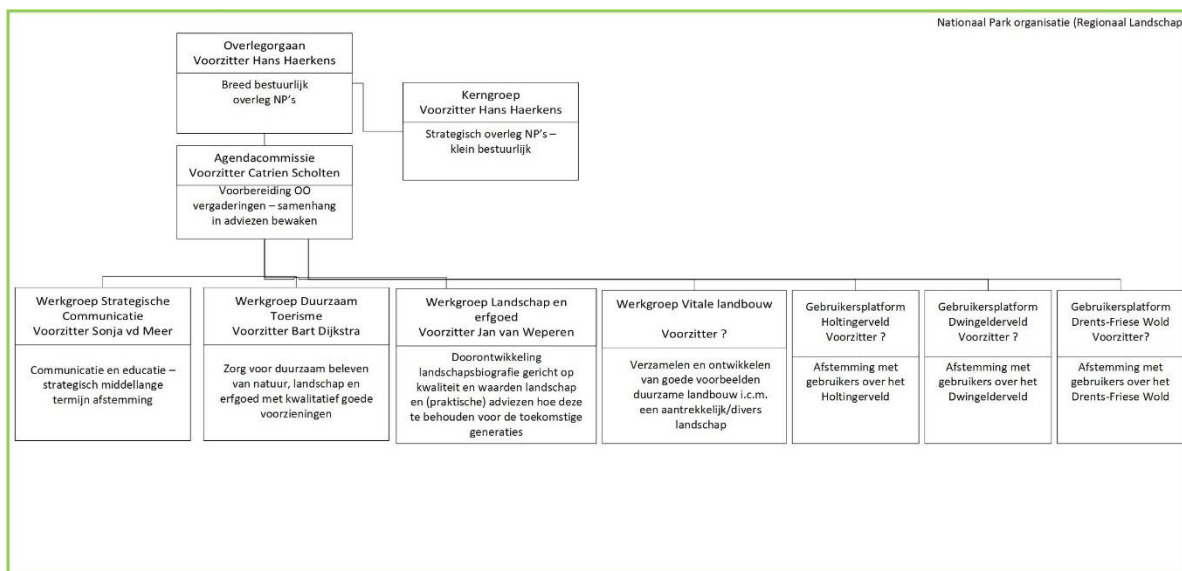
Uitgewerkte projectvoorstellen voor de begroting worden uiterlijk 1 oktober van het jaar voorafgaand aan het uitvoeringsjaar, aangeleverd bij de secretaris. De data voor indienen van subsidieaanvragen worden jaarlijks voor 1 januari bekendgemaakt op de website van de parken. De secretaris legt de voorstellen voor aan de Agendacommissie, waarna de voorstellen in het Overlegorgaan besproken worden. Het Overlegorgaan besluit of er nog verbreding of verdieping nodig is, dan wel dat er met uitvoering kan worden gestart. Wanneer het Overlegorgaan instemt met het voorstel, ontvangt de werkgroep of de subsidieaanvrager een opdracht of beschikking om tot uitvoering over te gaan.

Van de werkgroepen wordt verwacht dat ze alle voorstellen onderbouwen met argumenten waarom het desbetreffende voorstel bijdraagt aan de ambitie van het Overlegorgaan, op welke wijze communicatie en participatie ingevuld worden en hoe, waar nodig, afstemming met andere werkgroep plaatsvindt (heeft plaatsgevonden).

In het vergaderschema van het Overlegorgaan en op de websites van de nationale parken is terug te vinden wat de data voor aanlevering van stukken is.

Hoofstuk 5 Werkgroepen

Het Overlegorgaan heeft eind 2024 besloten de organisatiestructuur aan te passen. Om meer slagkracht te ontwikkelen en de expertise van de verschillende (medewerkers van) organisaties beter te benutten, gaan we de voorbereiding Overlegorgaan via werkgroepen organiseren.

Het model wordt werkende weg verder ingevuld, evenals de samenstelling van de werkgroepen. In 2025 zijn we gestart met vier vaste werkgroepen en drie gebruikersgroepen. In de navolgende paragrafen wordt per werkgroep een beschrijving gegeven van de ambitie (lange termijnperspectief) de doelen waaraan gewerkt wordt, de wijze van werken en adviseren en een aantal mijlpalen.

Leden werkgroepen – actueel overzicht

Leden van de werkgroepen zijn te vinden op de website

<https://www.provincie.drenthe.nl/regionaallandschap/organisatie-0/>

Werkgroep Landschap, Cultuurhistorie en Erfgoed (LCE)

Doel Natuur, landschap en erfgoed, uniciteit landschap blijven borgen en verlevendigen

Ambitie

De Drents Friese grensstreek heeft een unieke, eigen, autonome Europese kwaliteit. In zowel de natuur- als de landbouwgebieden liggen (sporen van) zeer uiteenlopende historische landschappen die samenhangen met de bijzondere geologische ondergrond en duizenden jaren van menselijke activiteit. Activiteiten die eeuwenlang hand in hand gegaan zijn met natuur en waterkwaliteit. Binnen het beleefgebied de Drents-Friese grensstreek ligt ook Unesco werelderfgoed Kolonie van Weldadigheid en meerdere beschermde dorpsgezichten en weidse zichtlijnen.

Juist de afwisseling van bossen, oude essen, heidevelden, venen, agrarische grond en beekdalen maken het gebied (recreatief) aantrekkelijk. Net als de authentieke es- en lintdorpen met hun bijzondere brinken en laanstructuren. De Drents-Friese grensstreek biedt het beste van het oude en het nieuwe Drenthe/Friesland. Een onverslaanbare combinatie.

Wij maken een doorvertaling van de landschapsbiografie naar een gezamenlijk uitvoeringsprogramma, waaruit duidelijk wordt hoe we de samenhang van kernkwaliteiten van het landschap en het blijvend zichtbaar en beleefbaar houden vorm krijgt.

Doelen

In de Landschapsbiografie van de Drents-Friese grensstreek zijn het historisch verhaal en de nog zichtbare kenmerken van het landschap opgeschreven. Bezoekers en inwoners geven hoge cijfers voor de huidige natuur- en landschap en de belevingswaarde ervan. In 2023 is geprobeerd een landschapsvisie op te stellen, als vervolg op de landschapsbiografie. De concept-visie miste aansluiting bij de beleving van de inwoners en ondernemers. Achteraf bezien is het accent teveel op experts komen te liggen en was het concept te ver verwijderd van wat inwoners en ondernemers verwacht hadden. Tegelijkertijd zijn in dezelfde periode voor afzonderlijke dorpen met inwoners en ondernemers van onderop mooie uitvoeringsplannen landschap tot stand gekomen.

De werkgroep LCE geeft invulling aan de doelen: “De natuur-, landschaps-, erfgoed- en ruimtelijke kwaliteiten van ieder nationaal park versterken – elk park vanuit de eigen gebiedsidentiteit” en “Ieder nationaal park ontwikkelen naar robuustere natuur- en landschapsgebieden met stevige natuurkernen” zoals geformuleerd in het nationale Beleidsprogramma Nationale Parken.

Om de identiteit van het gebied te versterken, zet een nationaal park in op meer samenhang tussen natuur-, cultuurhistorische, erfgoed- en landschapswaarden. Het is daarbij belangrijk dat de ontstaansgeschiedenis behouden blijft en afleesbaar en beleefbaar is. De gebiedsidentiteit die parken ontwikkelen, vormt het kompas voor de ruimtelijke inrichting, kwaliteit en vormgeving van het gebied en de omgeving.

De werkgroep draagt zorg voor het versterken van landschap en cultuurhistorie via meerdere lijnen.

Lijn 1 is het doorvertalen van de landschapsbiografie naar een gezamenlijk uitvoeringsprogramma voor landschap. Daarin komt de samenhang van kernkwaliteiten van het landschap en hoe we die blijvend zichtbaar en beleefbaar willen houden duidelijk naar voren. Er wordt daarbij rekening gehouden met nieuwe ontwikkelingen, hoe passen die bij het behouden van de historische tijdlagen

in het landschap en hoe blijft het landschap aantrekkelijk om in te wonen, te werken en te recreëren. En niet onbelangrijk, hoe kan het landschap bijdragen aan de opgaven voor klimaatadaptatie en versterken van biodiversiteit. We vernieuwen landschappen door: het verleden als raadgever te benutten; de historische gegroeide identiteit van een gebied te respecteren; oude elementen en structuren te gebruiken, te versterken of te vernieuwen om de toekomstige wensen vanuit de omgeving in te passen.

We doen dit door gezamenlijke ambities te formuleren, adviezen te geven en inspirerende voorbeelden in de etalage te zetten.

Lijn 2 is dat we vanuit de gesignaleerde kansen en verbeterpunten uit de landschapsbiografie, komen tot projecten die gericht zijn op (het stimuleren en faciliteren van) activiteiten die direct bijdragen aan behoud, herstel en ontwikkeling van het gewenste landschap en behoud van erfgoed. We gaan samen aan de slag met concrete ideeën en plannen. Dit wordt ook wel laaghangend fruit genoemd. Hoe kunnen we met de beschikbare mensen en middelen op korte termijn successen laten zien, die bijdragen aan de lange termijn doelen. Van belang daarbij is dat de projecten die bijdragen aan kwaliteit van landschap en zichtbaarheid van cultuurhistorie geen negatieve gevolgen hebben voor de andere (toekomstige) gebiedsfuncties.

Aanpak

Krachtenveld analyse. Wie hebben er belang bij een levend en uniek landschap, wat zijn bedreigingen en kansen. Concreet willen we hiervoor de opstellers van de landschapsbiografie of een ander gespecialiseerd bureau vragen een doorvertaling naar een uitvoeringsprogramma te maken. Het gaat om een sectorale doorvertaling van de landschapsbiografie naar concrete uitvoeringsprojecten.

Participatie van inwoners en ondernemers vinden we belangrijk. Laat zien hoe dat wordt ingevuld. Waar is behoefte aan expertise/ondersteuning vanuit de werkgroep Communicatie? Naast organisaties betrokken bij de werkgroep Landschap, cultuurhistorie en erfgoed, gaan we actief op zoek naar bewoners en belangengroepen.

Het doel is dat er in 2030 een duidelijke ambitie en kader liggen hoe inwoners en ondernemers het landschap van de toekomst zien en dat willen behouden of ontwikkelen, passend bij de wensen voor gebruik door huidige en toekomstige generaties En dat er in de komende jaren vast een eerste stap gemaakt is met het realiseren van meer kwaliteit.

Werkgroep Duurzame Recreatie en Toerisme (DRT)

Ambitie

Het Overlegorgaan Drents-Friese grensstreek werkt aan een schitterend gebied en een vitale gemeenschap. Recreatie en Toerisme vormt een belangrijke (economische) basis voor een vitale gemeenschap. Het duurzaam beleven van natuur, landschap en erfgoed staat voorop. Tegelijk wordt rekening gehouden met de beleefbaarheid, toegankelijkheid en bereikbaarheid van de parken en de bescherming van de meest kwetsbare natuurkernen. Tevens is economische ontwikkelruimte voor ondernemers in de vrijetijdseconomie van centraal belang.

Doel

Het doel van de werkgroep is om het duurzaam beleven van natuur, landschap en erfgoed te versterken, met focus op kwalitatief goede voorzieningen. De werkgroep streeft ernaar om op korte termijn projecten te realiseren, waarbij jaarlijks een aantal projecten uitgevoerd zal worden. Hierbij wordt ingezet op toonaangevende en onderscheidende projecten die het streekeigen DNA verzilveren.

Werkwijze

De werkgroep zet in op breed gedragen projectvoorstellen, waarbij balans wordt gezocht tussen initiatieven die voortkomen uit het gebied en voorstellen uit de werkgroep om invulling te geven aan de actiepunten uit het ABI-plan³. Het toetsings- en afwegingskader is hierbij leidend en houdt rekening met doelen uit diverse beleidsplannen, ambitieplannen, draagkracht, draagvlak en haalbaarheid⁴. Projectplannen worden bij de secretaris ingeleverd en vervolgens binnen de werkgroep besproken. Deze werkwijze zal periodiek worden geëvalueerd.

Afstemming met andere werkgroepen

De overige werkgroepen worden geïnformeerd over de projectplannen door middel van het delen van de verslagen van bijeenkomsten en projectvoorstellen. Indien blijkt dat nadere afstemming nodig is in het kader van communicatie, zal aanvullend overleg plaatsvinden. Daarnaast is één persoon lid van alle werkgroepen om interactie te faciliteren. Verder zorgt het Overlegorgaan voor afstemming.

³ Bestemmingsontwikkeling Drents-Friese Grensstreek, [Ambitie-, Beheer- en Investeerplan \(Eindversie\)](#) Januari 2024

⁴ Beleidsprogramma Nationale Parken, Ambitieplan, uitvoeringsplan ambitieplan en ABI-plan

Werkgroep Vitale Landbouw (VL)

Ambitie

Het Overlegorgaan Nationale Parken Dwingelderveld, Drents-Friese Wold en het Holtingerveld werkt aan een schitterend gebied en een vitale gemeenschap. Het gebied heeft een sterk agrarisch karakter, geënt op de bijzondere geologische ondergrond en duizenden jaren van menselijke activiteit. De landbouw is mede daardoor voor het gebied een belangrijke speler qua grondgebruik en vervult een belangrijke (economische) basis voor een vitale gemeenschap. Ook beschikt het gebied over een flink aantal kleinere en grotere natuurgebieden. In zowel de natuur- als de landbouwgebieden liggen zeer uiteenlopende historische landschappen die alle functies samenvoegen tot een geheel. We willen daarom samenwerken aan het behoud en versterking van de kwaliteiten van onze (agrarische) cultuurlandschappen, die op een duurzame manier voorzien in de behoeften van de moderne tijd rondom wonen, werken, recreëren, infrastructuur en energie. Het zal van de landbouwsector vragen om de bakens te verzetten en het potentieel aan oplossend vermogen van de sector zelf te benutten in een veranderd cultuurlandschap.

Doel

De werkgroep Vitale landbouw wil als inspirator en aanjager werken aan een duurzaam, logisch en lonkend perspectief voor de agrarische sector, als een van de onderdelen in het cultuurlandschap in een goede relatie tot andere functies. We spreken hiervoor het ondernemerschap in de sector aan en zijn ons tegelijk bewust van de grote opgaven die in deze regio landen. Om als inspirator en aanjager van betekenis te kunnen zijn, zetten we in op de pijlers *Inzicht en Samenhang*. Met ondernemerschap wordt in deze context vooral bedoeld op innovatieve wijze kijken naar je rendabel businessmodel (op langere termijn). In interactie met andere betrokkenen. Wellicht zijn actuele keuzes voor teeltgewas, teeltproces, wijze van bebouwing, kwaliteit bodemgesteldheid etc. het heroverwegen waard met het oog op wensen van de samenleving, tijdgeest, nationale en Europese doelen.

Er is inzicht nodig in de huidige staat van de agrarische sector in de Drents-Friese Grensstreek, waarbij onder andere klimaat- en milieuaspecten en bedrijfseconomische aspecten een rol spelen in relatie tot het cultuurlandschap. Vanuit inzicht zal toegewerkt worden naar samenhang met en tussen de 4 andere geformuleerde speerpunten van het Ambitieplan Drents-Friese Grensstreek, te weten *natuur, landschap & erfgoed, natuurbeleving, toerisme & recreatie, brede welvaart en wie we zijn*.

De werkgroep Vitale landbouw draagt hoofdzakelijk bij aan twee landelijke doelen voor de Nationale Parken, te weten:

- Het publieke debat met goede inzichten stimuleren om overgangsgebieden te creëren waar landbouw natuurinclusief onderneemt tegen (financiële) condities die voor landbouwers aantrekkelijk zijn.
- Voorstellen vormgeven waarbij landbouw en natuur elkaar in samenhang benutten, ter versterking van het cultuurlandschap.

Werkwijze

Het verkrijgen van inzicht start door maximaal 10 agrariërs uit het gebied te portretteren. We hebben daarbij oog voor de mens, het bedrijf en de omgeving waar agrarisch ondernomen wordt. Het persoonlijke verhaal wordt op deze wijze gecombineerd met het meer zakelijke inzicht (eventueel ondersteund door data) in de bedrijfsvoering en welke relatie er ligt met de omgeving waarin geboerd wordt.

Door agrariërs van verschillende ‘kleurstelling’ te portretteren verkrijgen we inzichten die zich verhouden tot het gebied en werken we aan verandering die lokaal verankerd en gestart kan worden. Juist dat is van belang, aangezien we ervaren hebben dat echte toekomstbestendige verandering niet start vanaf een beleidstafel bij een overheid en/of belangenorganisatie. De samenstelling van de groep van 10 geportretteerde dient zorgvuldig te verlopen. Het kunnen enkele deelnemers vanuit de werkgroep zijn, aangevuld met ondernemers van buiten de

werkgroep. Het type mens, ouder of jonger, type bedrijf, wijze van bedrijfsvoering en bijvoorbeeld de ligging in het gebied spelen een rol bij het samenstellen van de betreffende groep.

Deze 10 portretten geven inzicht, geven inspiratie, leggen moeilijkheden bloot en schetsen kansen voor verbetering van productieomstandigheden en samenwerking zowel binnen als buiten de sector. We gaan in de gesprekken uit van eigen kracht en regionale identiteit, van op een passende wijze ondernemen in het cultuurlandschap in de Drents-Friese Grensstreek.

Gespreksonderwerpen

Elk gesprek zal een eigen karakter/verloop krijgen, maar voor een goed vergelijk is het van belang om een leidraad te hebben. Zoals gezegd ligt de focus op 3 invalshoeken; de mens, het bedrijf en de omgeving. Per invalshoek kan het gaan over:

Mens	Bedrijf	Omgeving
Wie ben je en wat is het verhaal van het erf	Wat is het verhaal van het bedrijf	Wat is het verhaal van je omgeving
Motivatie voor agrarisch ondernemerschap	Welke ontwikkeling heeft het doorgemaakt	Welke factoren spelen een rol in de bedrijfsvoering
Competenties in het bedrijf	Hoe worden beslissingen genomen	Welke veranderingen worden verwacht, wat zie je als grootste uitdaging
Welke werkzaamheden geven de meeste voldoening	Wat zeggen de cijfers	Hoe verhoudt de plek waar je boert zich tot het cultuurlandschap
Hoe ga je om met kansen en zorgen	Hoe ziet het bedrijf eruit over 10 jaar	Omarm je de verandering of wacht je af
Haal je je pensioen in het bedrijf	Als het bedrijf veranderd, wat is daarvoor nodig	In welke netwerken ben je actief
...	...	...

De opbrengst uit de 10 portretten is logischerwijs niet allesbepalend, maar vormt zoals eerder aangegeven een start. Naast de output uit de gesprekken, zal een beknopte gebiedsanalyse van het bijzonder gebied nodig zijn om scherp inzicht te krijgen op de onderscheidende mogelijkheden van de veelzijdige agrarische sector en het behalen van beoogde doelen in de komende jaren. Met de gesprekken aan tafel en de beknopte gebiedsanalyse wil de werkgroep Vitale Landbouw middels een uitvoeringsprogramma een inspirator zijn voor vernieuwing en een handreiking doen naar de andere werkgroepen/doelen voor het versterken van de samenhang in het gebied met het oog op het versterken van het gehele cultuurlandschap in alle facetten die daarbij horen. De opbrengsten uit de 10 portretten zijn daarbij niet 1 op 1 leidend en daarmee alleszeggend, maar voeden de leden van de werkgroep om eigen inzichten en visies aan te scherpen. Het zijn van inspirator kan op verschillende manier vorm krijgen.

Dit kan door:

- Het delen van kennis in gesprek, via beeld en op schrift.
- Het zelfstandig uitvoeren van projecten ter versterking van agrarisch ondernemerschap.
- Het in samenwerking uitvoeren van projecten ter versterking van het cultuurlandschap.
- Het aanspreken van terreinbeheerders om te komen tot gezamenlijke vernieuwende initiatieven die per saldo voor alle betrokkenen tot meerwaarde leiden.
- Maatgerichte oplossingen bieden voor boer, landschap en natuur.
- Etc.

We werken vanuit vrijwilligheid. De inzichten en daaruit volgende voorstellen hebben op geen enkele wijze een verplichtend karakter voor derden, maar kunnen wel voor iedereen in meer of mindere mate inspirerend en richtinggevend zijn. Tegelijkertijd willen we met het tonen van goede voorbeelden wel anderen, zoals de provincies of de Bestuurlijk AdviesCommissie Zuidwest Drenthe stimuleren om (sneller) stappen te zetten richting een duurzamere samenleving.

Projecten, initiatieven, voorstellen kunnen heel verschillend van aard zijn. Tijdens een eerste gedachtewisseling werd zonder hieraan een gewicht toe te kennen o.a. gesproken over

1. Hoe gaan we de bodem in zijn kracht zetten?
2. Hoe gaan we water beter beheeren en gebruiken?
3. Wat is het verdienmodel voor de boer in een veranderende omgeving?
4. Welke manier van boeren past bij welk type landschap?

Relatie met Overlegorgaan en de andere werkgroepen

De Werkgroep Vitale Landbouw vormt een van de vier werkgroepen die het Overlegorgaan adviseert over potentieel interessante initiatieven en projecten rondom het cultuurlandschap. De werkgroep levert jaarlijks een uitvoerings- en onderzoeksplan aan voor (mede) financiering van activiteiten. De werkgroep geeft advies over projecten in het agrarisch gebied en de relatie met de hoofdfunctie landbouw.

De werkgroep Vitale landbouw zoekt tevens afstemming met de werkgroep (strategische) communicatie over het delen en verspreiden van goede voorbeelden. Dit zou kunnen gaan over nieuwe verdienmodellen, over het toevoegen van landschapselementen, nieuwe vormen van gastvrijheid op het erf en in het landschapen en meer.

Werkgroep Strategische Communicatie (SC)

Ambitie

Samen met inwoners, ondernemers en gebiedspartners werken we aan een landschap dat leefbaar blijft en waar we met trots van kunnen genieten. Strategische communicatie wordt ingezet om inwoners, ondernemers en gebiedspartners aan te moedigen mee te doen, mee te denken en samen al ontdekkend het Beleefgebied Drents-Friese grensstreek rijker, gelaagder en sterker te maken. Met diverse middelen vergroten en delen we kennis, zodat we een sterke gezamenlijke kennisbasis opbouwen. Deze gedeelde kennis stelt ons in staat om adviezen en plannen te ontwikkelen die optimaal bijdragen aan leefkwaliteit en duurzame ontwikkeling.

Doel

Het doel van de werkgroep is om de samenleving steviger te verbinden met de Nationale Parken en het Holtingerveld. De werkgroep zet zich in om, middels een goede communicatie- en educatiestrategie en de uitvoering daarvan, te laten zien wat we doen in het Beleefgebied Drents-Friese grensstreek en waarom we dat doen. Zo creëren we meer draagvlak voor en herstellen we het vertrouwen in de Nationale Parken en de betrokken organisaties. De communicatiekracht van alle partners wordt gebundeld om een stevig netwerk binnen het Beleefgebied Drents-Friese grensstreek te creëren. Samenwerking, in nieuwe initiatieven en lopende projecten, is de sleutel voor groei en succes van het Beleefgebied Drents-Friese grensstreek.

Werkwijze

De Nationale Parken in het Beleefgebied Drents-Friese Grensstreek vertellen het verhaal van onze natuur. Ze staan niet op zichzelf, maar vormen samen met het omliggende landschap, de cultuurhistorie en de dorpen het verhaal van het ontstaan en de (natuurlijke) rijkdom van onze Drents-Friese regio. De werkgroep levert hieraan een bijdrage door de landelijke communicatie- en educatiestrategie van de Nationale Parken te vertalen naar een regionale meerjarige communicatie- en educatiestrategie en daaraan uitvoering te geven middels een meerjaren uitvoeringsagenda (werkplan) en jaarplannen. De gebruikersplatforms alsook de Junior Rangers en Youth+ers worden gevraagd om input te geven op deze strategie. Voorafgaand aan het opstellen van deze meerjarenstrategie wordt eerst gestart met een proces van positionering: het bepalen van ons startpunt, ons uitgangspunt.

Naast het uitzetten van de strategische boodschap van de Nationale Parken in ons gebied, adviseert de werkgroep de andere werkgroepen op het vlak van strategische communicatie bij projecten waarvoor zij input krijgt van deze andere werkgroepen (Landschap- en Cultuurhistorie, Vitale Landbouw, Duurzame Recreatie & Toerisme en Communicatie & Educatie) en schept ze het kader voor de uitvoering van C&E activiteiten door de werkgroep C&E.

De werkgroep hanteert een projectmatige werkwijze. Een vaste kern van leden komt twee keer per jaar bijeen om de algemene koers te bewaken en lopende projecten en nieuwe ontwikkelingen te bespreken (in de opstartfase rondom het positioneringsvraagstuk kan dit vaker zijn).

Relatie met Overlegorgaan

De werkgroep doet verslag van haar communicatieactiviteiten in de Drents-Friese grensstreek aan het Overlegorgaan. Ook levert de werkgroep beargumenteerde projectvoorstellen aan bij de agendacommissie via de secretaris, waarna deze voorstellen ter goedkeuring worden aangeboden aan het Overlegorgaan. Het Overlegorgaan besluit of er met de uitvoering van het project kan worden gestart of dat er nog verdere uitwerking nodig is. Indien het Overlegorgaan instemt met het projectvoorstel, ontvangt de werkgroep een opdracht om tot uitvoering over te gaan.

Afstemming met andere werkgroepen

Er is nauwe afstemming met de werkgroep C&E, die (mede) uitvoering geeft aan communicatie en educatie in het gebied. De secretaris van de werkgroep Strategische Communicatie is tevens voorzitter van de werkgroep C&E.

Daarnaast krijgt de werkgroep input vanuit de verschillende andere werkgroepen door de voorzitters of andere vertegenwoordigers van deze werkgroepen. Verder worden de overige werkgroepen geïnformeerd over de activiteiten van de werkgroep Strategische Communicatie middels de vertegenwoordigers van de andere werkgroepen, de verslagen van de bijeenkomsten en de projectvoorstellen. Indien blijkt dat nadere afstemming noodzakelijk is, zal aanvullend overleg plaatsvinden. Vanzelfsprekend zorgt ook het Overlegorgaan voor afstemming.

Samenstelling

De Werkgroep Strategische Communicatie bestaat uit een vaste kerngroep.

Voor het opstellen van de meerjarenstrategie is het wenselijk dat de secretarissen van de andere werkgroepen aansluiten om vanuit de verschillende werkgroepen input te kunnen leveren op deze strategie en deze mee vorm en inhoud te geven.

Daarnaast wordt de werkgroep flexibel samengesteld op basis van de behoeften van specifieke projecten en/of thema's. Afhankelijk van de aard en omvang van een project of thema kan de samenstelling variëren en komt de werkgroep op afroep bijeen.

Gebruikersgroepen Dwingelderveld, Drents-Friese Wold en Holtingerveld

Sinds 2006 is er, met wisselende mate van activiteit, gewerkt met een gebruikersgroep Drents-Friese Wold. De gebruikersgroep is bedoeld om directer contact tussen Overlegorgaan en (vertegenwoordigers van) gebruikers van het gebied te faciliteren. In 2025 zijn we gestart met drie gebruikersgroepen, een per (groot) natuurgebied.

Ambitie

Het Overlegorgaan wil betrokkenheid van inwoners, jongeren en ondernemers bij de Nationale Parken vergroten. Via de werkgroepen is sprake van getrapte vertegenwoordiging van inwoners van het gebied. Met de gebruikersgroepen willen we een platform bieden voor uitwisseling van projecten en ervaringen. Enerzijds is het een podium waar het Overlegorgaan nieuwe (uitvoerings)plannen kan delen met gebruikers. Anderzijds kunnen hiermee ideeën van gebruikers en inwoners via korte lijnen gedeeld worden met (leden van) het Overlegorgaan. Omdat de groep een min of meer vaste samenstelling kent, bestaande uit vertegenwoordigers van alle gebruikers van het gebied, functioneert de gebruikersgroep ook als panel en klankbord voor het Overlegorgaan.

Doel

- Het (goed) informeren van bewoners en gebruikers van de natuurkernen over nieuwe projecten, wijzigingen in beheer of recreatieve voorzieningen. Hiermee worden vertegenwoordigers in de gebruikersgroep ook ambassadeur van het Nationaal Park en kunnen hun achterban beter informeren
- Een klankbord voor het Overlegorgaan, om bij nieuwe ontwikkelingen de ervaringen en behoeften van gebruikers in een vroeg stadium mee te kunnen nemen.
- Het ophalen van ervaringen, wensen en behoeften van gebruikers, zodat waar nodig hierop actiepunten geformuleerd en uitgewerkt kunnen worden.

Werkwijze

Elke gebruikersgroep komt twee keer per jaar bijeen. De agenda wordt samengesteld door de secretaris en voorzitter van de gebruikersgroep. Leden kunnen agendapunten aanleveren bij de secretaris. Onderwerpen op de agenda gaan over collectieve onderwerpen die meerdere gebruikers of terreinbeheerders raken. Zoals toegangsregels, evenementen, zoneringsvoorstellen of kansen voor nieuwe vormen van gebruik. Heel specifieke onderwerpen, zoals een gevallen boom over een pad, worden in direct contact tussen beheerder/eigenaar en gebruiker opgelost.

Van leden van de gebruikersgroep verwachten we een actieve houding. Het ophalen van ervaringen uit de gebruikers die hij/zij vertegenwoordigt en het delen van kennis over ontwikkelingen in het park met diezelfde gebruikers. Het is halen en brengen.

Relatie Overlegorgaan en werkgroepen

De gebruikersgroep kan het Overlegorgaan gevraagd en ongevraagd adviseren over toegankelijkheid, bereikbaarheid, spreiding van gebruik en communicatie met inwoners en bezoekers. Ideeën voor nieuwe projecten kunnen zowel opgepakt worden door een werkgroep, als door de gebruikersgroep zelf.

Samenstelling

In iedere gebruikersgroep zijn waar mogelijk alle “gebruikers” van het gebied vertegenwoordigd. Onder gebruikers verstaan we de diverse buitensporters (fietsen, wandelen, mtb, ruiters enz) als ook de (organisatoren van) natuur en cultuurhistorie excursies, evenementen en dorpsbelangen.

De leden van de gebruikersgroepen hebben een netwerk/achterban van gebruikers van een bepaalde groep, met wie zijn door het jaar heen regelmatig contact hebben. Dat kan zijn vanuit een of meer verenigingen, maar ook mensen met een breed netwerk die meerdere gebruikers regelmatig treffen.

CONCEPT

Bijlagen

CONCEPT

Bijlage 1 toetsingkader Duurzame Recreatie en Toerisme

Het toetsingskader wordt door de werkgroep Duurzaam toerisme gebruikt voor advisering aan het Overlegorgaan over projecten op het gebied van natuurbeleving en recreatie.

Naam Project		Ja / Nee	Onderbouwing
Korte omschrijving			
Trekker / Aanspreekpunt			
CRITERIA			
Aansluiting Beleidsprogramma Nationale Parken Aantrekkingskracht en streekeigen DNA	Versterkt het project de natuur-, landschaps-, erfgoed- of ruimtelijke kwaliteit en sluit het aan bij de identiteit en unieke kwaliteiten van het gebied?		
	Draagt het project bij aan het beleefbaar maken van het gebied en versterkt het de belevingswaarde van natuur, landschap, dorpskernen of (cultureel)		
	Versterkt het project de natuurbeleving en de verbinding tussen de samenleving en de parken?		
	Vergroot het project de eenheid van de gezamenlijke nationale parken en draagt het bij aan de samenwerking tussen deze parken?		
	Is het project onderscheidend of toonaangevend in de regio?		
Natuurlijke Draagkracht	Past het project binnen de draagkracht van de natuur?		
	Worden de meest kwetsbare delen van het gebied ontzien?		
Aansluiting actiepunten Ginder	Houdt het project rekening met de leidende principes? (zie notitie)		
	Geeft het project invulling aan de actiepunten van AIB-plan? (zie notitie)		
Draagvlak	Is het project afgestemd met andere werkgroepen?		
	Is er (voldoende) draagvlak bij bewoners, ondernemers en andere SH?		
	Worden bewoners actief betrokken bij de planvorming / uitvoering?		
	Is er communicatie over het project met belanghebbenden?		
Financiën en organisatorische haalbaarheid	Past het project binnen bestaand budget?		
	Zijn vergunning nodig voor het project? Welke?		
	Kan het project door andere subsidies ge(co)financierd worden?		
	Is duidelijk wie verantwoordelijk is voor		
	Is de organisatie en uitvoering logisch en goed doordacht?		
Communicatie	Is er een communicatieplan voor belanghebbenden, websites, pers?		
Onderhoud	Is er een onderhoudsplan (in ontwikkeling) voor het project? Is duidelijk wie verantwoordelijk is?		
SWOT			
Sterktes	Wat zijn de unieke kwaliteiten en kansen van het project?		
Zwaktes	Waar liggen de risico's van het project?		
Kansen	Hoe draagt het project bij aan de lange termijnambities?		
Bedreigingen	Welke externe factoren kunnen de haalbaarheid bedreigen?		
Conclusie en advies	Inachtneming van alle criteria is het advies van de werkgroep om:		
	het project door te laten gaan		
	het project niet door te laten gaan		
	het projectplan aan te passen		

Bijlage 2 toetsingskader Landschap, cultuurhistorie en erfgoed

Het toetsingskader wordt door de werkgroep Landschap, Cultuurhistorie en erfgoed gebruikt voor advisering aan het Overlegorgaan over projecten op het gebied van landschapskwaliteit, erfgoed en verhalen.

Naam Project	
Korte omschrijving	
Trekker / Aanspreekpunt	
CRITERIA	
Aansluiting Beleidsprogramma Nationale Parken	Versterkt het project de natuur-, landschaps-, erfgoed- of ruimtelijke kwaliteit vanuit de eigen gebiedsidentiteit?
	Versterkt het project de beleefbaarheid van het landschap?
	Versterkt het project de verbinding van samenleving en de parken?
	project ligt in de begrenzing van regionaallandschap Drents Friese grensstreek
	Versterkt of vergroot het project de samenwerking tussen de partners het gebied?
Landschapskwaliteit en streekeigen cultuur	Sluit het project aan bij de identiteit en unieke kwaliteiten van de regio / het gebied? (zie landschapsbiografie)
	Draagt het project bij aan het beleefbaar maken van het gebied?
	Versterkt het de belevingswaarde van natuur, landschap, dorpskernen of (cultureel) erfgoed?
	is er aandacht voor beheer en monitoring
	blijkt uit projectplan dat de cultuurhistorisch landschapelijke waarde worden versterkt
natuurdoelen en vitale landbouw	versterken en herstellen landschapselementen in directe omgeving van natuurgebieden in landelijk gebied
	Is in het project rekening gehouden met plant- zaaimateriaal van (bij voorkeur) autochtoon herkomst
	bijdrage aan transitie van landbouw naar meer natuurinclusief (zoals beschreven in landbouw visie Zuidwest-Drenthe)
	bevat het project flora en fauna versterkende maatregelen
Draagvlak	Is het project afgestemd met andere werkgroepen?
	Is er (voldoende) draagvlak bij bewoners, ondernemers en andere SH? (project van onderop)
	Worden bewoners actief betrokken bij de planvorming / uitvoering? (als project zich hiervoor leent)
	Is er communicatie over het project met belanghebbenden?
	Past het project binnen bestaand budget?
	Kan het project door andere subsidies ge(co)financierd worden?

Financiën en organisatorische haalbaarheid	Is de organisatie en uitvoering logisch en concreet uitgewerkt?
SWOT	Zijn onderstaande aspecten voldoende beschreven in projectplan
Sterktes	Wat zijn de unieke kwaliteiten en kansen van het project?
Zwaktes	Waar liggen de risico's van het project?
Kansen	Hoe draagt het project bij aan de lange termijnambities?
Bedreigingen	Welke externe factoren kunnen de haalbaarheid bedreigen?
	<i>Inachtneming van alle criteria is het advies van de werkgroep om:</i>
Conclusie en advies	<i>het project door te laten gaan</i> <i>het project niet door te laten gaan</i> <i>het projectplan aan te passen</i>

Bijlage 3 concept subsidieregeling

Subsidieregeling Nationale Parken Drenthe

Gedeputeerde Staten van Drenthe;

gelet op artikel 3, derde lid, van de Algemene subsidieverordening provincie Drenthe 2023;

Click or tap here to enter text.

BESLUITEN:

de Subsidieregeling Nationale Parken Drenthe vast te stellen.

Artikel 1 Begripsbepalingen

In deze subsidieregeling wordt verstaan onder:

Asv: Algemene subsidieverordening provincie Drenthe 2023;

Beheer, Inrichtings- en Ontwikkelingsplan Nationaal Park Drentsche Aa (2021 - 2030): plan zoals dat door Gedeputeerde Staten van Drenthe is aangeboden aan Provinciale Staten van Drenthe d.d. 5 oktober 2022, kenmerk 40/5.1/2022001532, (hierna: BIO-plan);

Beleidsprogramma Nationale Parken 2024-2030: het programma van de Rijksoverheid, waarin wordt aangegeven hoe het Rijk de komende jaren samen met parkorganisaties, provincies en partners invulling wil geven aan de ontwikkeling van nationale parken tot robuuste, kwalitatief hoogstaande natuur- en landschapsgebieden;

Drents-Friese Grensstreek: gebied in en rond de kerngebieden Natura-2000 en Nationale Parken Dwingelderveld, Drents-Friese Wold en het Holtingerveld. Het projectgebied bevindt zich uitsluitend in de gemeenten Westerveld, De Wolden, Midden-Drenthe, Ooststellingwerf en Weststellingwerf;

Drentsche Aa gebied: gebied als zodanig aangeduid in de provinciale omgevingsverordening Drenthe; Gedeputeerde Staten: het college van Gedeputeerde Staten van Drenthe;

Overlegorgaan Drentsche Aa: bestuurlijk samenwerkingsverband, door GS ingesteld d.d. 16 februari 2015, bestaande uit betrokken overheden, terreinbeheerders en belangengroeperingen in het Drentsche Aa gebied onder leiding van een onafhankelijk voorzitter;

Overlegorgaan Drents-Friese Grensstreek: bestuurlijk samenwerkingsverband, door GS ingesteld als Stuurgroep d.d. 3 december 2013, bestaande uit betrokken overheden, terreinbeheerders en belangengroeperingen rond de Nationale Parken in Zuidwest Drenthe en een deel van zuidoost Friesland onder leiding van een onafhankelijk voorzitter;

samenwerkingsverband: een groep bestaande uit ten minste 3 natuurlijke personen, die samen de activiteiten uitvoeren waarvoor subsidie wordt aangevraagd;

website: <https://www.drentscheaa.nl/> en www.provincie.drenthe.nl/regionaallandschap.

Artikel 2 Doel

De subsidie heeft tot doel het ondersteunen van activiteiten die bijdragen aan de ontwikkeling van het Drentsche Aa gebied en de Drents-Friese Grensstreek.

Artikel 3 Subsidiabele activiteiten

Gedeputeerde Staten kunnen subsidie verstrekken voor activiteiten die bijdragen aan de ontwikkeling van het Drentsche Aa gebied en de Drents-Friese Grensstreek.

Artikel 4 Doelgroep

1. Subsidie kan worden verstrekt aan natuurlijke personen en rechtspersonen gevestigd of woonachtig in het Drentsche Aa-gebied of in de gemeenten Westerveld, De Wolden, Midden-Drenthe, Ooststellingwerf of Weststellingwerf.

2. Indien de subsidie wordt aangevraagd door een natuurlijk persoon namens een samenwerkingsverband is een meerderheid van de deelnemers van het samenwerkingsverband gevestigd in voornoemde gebieden of gemeenten.
3. In afwijking van het eerste lid kan subsidie worden verstrekt aan natuurlijke of rechtspersonen die woonachtig of gevestigd zijn buiten voornoemde gebieden of gemeenten, indien de uit te voeren activiteiten betrekking hebben op deze gebieden en actieve betrokkenheid bij deze gebieden is aangetoond.

Artikel 5 Pre-toets projectvoorstel en advies

1. Voordat een subsidieaanvraag, als bedoeld in artikel 6 kan worden ingediend, wordt een projectvoorstel aangemeld via de website van het Overlegorgaan van het gebied waar de activiteiten betrekking op hebben, binnen de op de website aangegeven periode.
2. Het Overlegorgaan Drentsche Aa of Overlegorgaan Drents-Friese Gensstreek voert een pre-toets uit op het ingediende projectvoorstel en geeft indien nodig feedback op het voorstel aan de aanvrager.
3. Het Overlegorgaan Drentsche Aa of Overlegorgaan Drents-Friese Gensstreek toetst de definitieve versie van het aangemelde projectvoorstel aan de artikelen 1 tot en met 4, artikel 8, onderdelen b tot en met f en de artikelen 9 tot en met 13 van deze subsidieregeling en brengt hierover een gemotiveerd advies uit aan Gedeputeerde Staten.

Artikel 6 Aanvraag

Een aanvraag voor subsidie wordt ingediend met behulp van het elektronisch beschikbaar gestelde aanvraagformulier behorende bij deze regeling en met de daarop aangegeven bijlagen.

Artikel 7 Aanvraagperiode

Een aanvraag voor subsidie kan worden ingediend van 1 januari tot en met 1 november.

Artikel 8 Weigeringsgronden

1. Een aanvraag om subsidie wordt geweigerd als:
 - a. voor dezelfde activiteiten reeds subsidie is verstrekt op grond van een andere subsidieregeling van de provincie Drenthe, Fryslân of Groningen;
 - b. de activiteiten reeds in uitvoering zijn voordat de aanvraag is ingediend;
 - c. de activiteiten recreatieve of sportevenement inhouden dat deels of geheel binnen de Natura-2000 begrenzing plaatsvindt;
 - d. de activiteiten een negatieve invloed hebben op de doelen van het Natuur Netwerk Nederland;
 - e. de te verstrekken subsidie minder dan € 5.000 zou bedragen.
2. Gedeputeerde Staten kunnen de subsidie weigeren indien het Overlegorgaan Drentsche Aa of Overlegorgaan Drents-Friese Gensstreek geen positief advies heeft gegeven over het verstrekken van een subsidie op grond van deze subsidieregeling.

Artikel 9 Toetsingscriteria

Om voor subsidie in aanmerking te komen wordt voldaan aan de volgende criteria:

- a. de activiteiten worden uitgevoerd binnen het Drentsche Aa-gebied of in de Drents-Friese Gensstreek tot een maximale afstand van 7,5 kilometer van de buitengrens van de kerngebieden;
- b. het project is geïnitieerd en wordt gedragen door inwoners en/of ondernemers in het gebied waarin het project wordt uitgevoerd;
- c. wanneer het project wordt uitgevoerd op grondgebied van een ander dan de aanvrager, dan heeft de aanvrager schriftelijk toestemming van de grondeigenaar;
- d. indien een vergunning nodig is, is deze reeds aangevraagd op het moment van het indienen van het projectvoorstel bij het Overlegorgaan;
- e. het initiatief behoort niet tot de reguliere werkzaamheden van de aanvrager;

f. het initiatief draagt bij aan een of meer van de volgende doelen van het Beleidsprogramma Nationale Parken 2024-2030:

- 1°. de natuur-, landschaps-, erfgoed- en ruimtelijke kwaliteiten van ieder nationaal park versterken – elk park vanuit de eigen gebiedsidentiteit;
 - 2°. ieder nationaal park ontwikkelen naar robuustere natuur- en landschapsgebieden met stevige natuurkernen;
 - 3°. de unieke natuurbeleving van elk nationaal park versterken, in balans met de draagkracht van de natuur;
 - 4°. de samenleving steviger met de nationale parken verbinden;
 - 5°. de herkenbaarheid en eenheid van de gezamenlijke nationale parken in Nederland vergroten;
- g. indien de aanvraag betrekking heeft op activiteiten in het Drentsche Aa-gebied, dragen de activiteiten bij aan de doelen uit het BIO-plan;
- h. indien de aanvraag betrekking heeft op activiteiten in de Drents-Friese Grensstreek, dragen de activiteiten bij aan de volgende doelen:
- 1°. versterken van het landschap zoals beschreven in de Landschapsbiografie Drents-Friese grensstreek;
 - 2°. op duurzame wijze versterken van de recreatieve beleving van het gebied;
 - 3°. versterken van waardering voor en betrokkenheid bij natuur en landschap van inwoners en ondernemers in het gebied;
 - 4°. het vanaf 1 januari 2026 leveren van een bijdrage aan een of meer doelen van het ambitieplan zoals vastgesteld door Gedeputeerde Staten.

Artikel 10 Subsidieverplichtingen

Aan de subsidieontvanger worden de volgende subsidieverplichtingen opgelegd:

- a. het project is binnen twee jaar na subsidieverstrekking afgerond;
- b. indien door of namens de subsidieontvanger publicaties worden gedaan of openbaar kennis wordt gegeven van de gesubsidieerde activiteiten, wordt daarbij vermeld dat de activiteit met een financiering door de overheden vanuit de Nationale Parken is of wordt gerealiseerd;
- c. de subsidieontvanger draagt er zorg voor dat het mede met de subsidie aangeschafte materieel en de met subsidie verbeterde of verduurzaamde voorziening minimaal drie jaar lang beschikbaar of in stand gehouden wordt, voor zover het gaat om niet-eenmalige activiteiten of gebruiksmiddelen;
- d. de subsidieontvanger brengt binnen 13 weken na afloop van de uitvoering van de gesubsidieerde activiteiten een kort inhoudelijk verslag uit aan het betreffende Overlegorgaan;
- e. indien de uitvoering van de activiteiten langer dan één jaar duren, wordt jaarlijks voor 1 februari een tussenrapportage over de voortgang ingediend bij het betreffende overlegorgaan.

Artikel 11 Subsidiabele kosten

Subsidiabele kosten zijn de noodzakelijke kosten die aantoonbaar rechtstreeks zijn toe te rekenen aan de uitvoering van de subsidiabele activiteiten.

Artikel 12 Niet-subsidiabele kosten

De volgende kosten komen niet in aanmerking voor subsidie:

- a. kosten voor vergoeding van vrijwilligersuren;
- b. kosten die gemaakt worden voor regulier beheer op terrein van natuurbeherende organisaties of gemeenten.

Artikel 13 Subsidiehoogte

1. De hoogte van de subsidie bedraagt maximaal 100% van de subsidiabele kosten tot een maximum van € 25.000,-- per aanvraag.
2. Indien al subsidie is verstrekt voor dezelfde activiteiten voor dezelfde subsidiabele kosten of een deel daarvan door een (regionaal) fonds of gemeente, wordt slechts een zodanig bedrag aan subsidie

verstrekt dat het totale subsidiebedrag voor het project niet meer bedraagt dan 100% van de subsidiabele kosten.

Artikel 14 Verdeelsystematiek

1. Het voor subsidie beschikbare bedrag wordt verdeeld op volgorde van datum van binnenkomst van de aanvragen.
2. Voor zover door verstrekking van subsidie voor aanvragen, die op hetzelfde moment zijn ontvangen, het subsidieplafond wordt overschreden, wordt de onderlinge rangschikking van die aanvragen vastgesteld door middel van loting.

Artikel 15 Subsidieplafond

Gedeputeerde Staten kunnen jaarlijks per gebied deelsubsidieplafonds vaststellen.

Artikel 16 Inwerkingtreding en overgangsrecht

1. Deze subsidieregeling treedt in werking met ingang van 2 juni 2025, met uitzondering van artikel 9, onderdeel h, subonderdeel 4, die inwerking treedt op 1 januari 2026 en vervalt met ingang van 1 januari 2031.
2. Artikel 9, onderdeel h, subonderdeel 4, is niet van toepassing op projectvoorstellen, als bedoeld in artikel 5, die zijn aangemeld voor de inwerkingtreding van artikel 9, onderdeel h, subonderdeel 4.

Artikel 17 Citeertitel

Deze subsidieregeling wordt aangehaald als: Subsidieregeling Nationale Parken Drenthe.

1. Aanleiding

De Nationale Parken zijn de parels van onze natuur en landschappen voor nu en toekomstige generaties. Ze maken deel uit van grote samenhangende gebieden die samen het verhaal van de Nederlandse natuur vertellen. In de afgelopen jaren hebben de parken en betrokken partijen hard gewerkt om de nationale parken in Nederland verder te ontwikkelen. Met als belangrijkste doel: de unieke natuurgebieden binnen de parken veerkrachtig, beleefbaar en – met respect voor de natuur – toegankelijk te houden. Om de ontwikkeling van de parken verder voort te zetten en de weerbaarheid tegen de veranderingen in het landelijk gebied te vergroten is het Beleidsprogramma Nationale Parken 2024–2030 (hierna: Beleidsprogramma) opgesteld. Hierin staat de visie op de verdere ontwikkeling van de nationale parken beschreven.

Het ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur heeft 5 miljoen euro per jaar beschikbaar tot 2030 voor de versterking van de Nederlandse Nationale Parken. In 2025 en 2026 (en mogelijk ook de jaren daarna) wordt voor elk Nationaal Park een evenredig bedrag overgemaakt aan de provincie waarin het grootste deel van het park ligt. De provincie Drenthe ontvangt de bijdrage voor drie Nationale Parken. Naast de bijdrage van het Rijk, heeft de provincie Drenthe ook structureel een budget voor de Nationale Parken beschikbaar gesteld. Dit vanuit haar eigen ambitie voor de Drentse Nationale Parken zoals verwoord in de Omgevingsvisie Drenthe en de Natuurvisie 2040.

2. Doel van de regeling

Het doel van de regeling is om inwoners, ondernemers, vrijwilligers en organisaties in de Nationaal Park gebieden de ruimte te geven om projecten te ontwikkelen en uit te voeren die bijdragen aan de versterking van de Nationale parken, overeenkomstig de doelen van het Beleidsprogramma Nationale Parken 2024-2030, de Omgevingsvisie Drenthe en de uitwerking hiervan in Beheer, Inrichtings- en Ontwikkelingsplan Nationaal Park Drentsche Aa (2021 - 2030) en het Ambitieplan Drents-Friese Grensstreek. De doelen van het Beleidsprogramma Nationale Parken zijn genoemd in artikel 8 onderdeel e.

Doelen Omgevingsvisie:

In deze gebieden komen verschillende functies samen, zoals natuur en landschap in combinatie met landbouw en recreatie. De provincie heeft de intentie de Drentsche Aa en Zuidwest-Drenthe te laten uitgroeien tot Nationale Parken die voldoen aan de criteria aanwijzing Nationale Parken (Staatscourant 2024 nr. 13722). In deze gebieden kunnen bestaande natuurgebieden beter met elkaar worden verbonden tot een groter samenhangend geheel door middel van ecologische en recreatieve verbindingen. Grotere eenheden kunnen recreatief-toeristisch sterk worden ontwikkeld en daarmee een stevige economische impuls geven.

Het vergroten van de biodiversiteit, bereiken instandhoudingsdoelen natura 2000 en herstel van hydrologisch- en natuursysteem vindt plaats binnen het Programma Natuurlijk Platteland.

Wij zetten in op behoud en ontwikkeling van de kernkwaliteiten landschap, natuur, cultuurhistorie, rust, archeologie en aardkundig erfgoed, met als doel de samenhang en de ontwikkeling van afzonderlijke kernkwaliteiten te versterken. Wij streven naar een optimale inrichting van het gebied voor ecologie en toerisme, waarbij internationaal hoogwaardige water- en natuurkwaliteit (Kaderrichtlijn water en Natura 2000) voorop staan. Dit levert een inspirerende en dynamische omgeving op, waar cultuurhistorie, natuur en landschap hun verhaal vertellen. Hier kun je wonen, werken en recreëren in een bijzonder aantrekkelijk landschap.

3. Gebieden waarbinnen de subsidieregeling geldt

Het Drentsche Aa-gebied is van oudsher een nationaal park met een verbrede doelstelling. Op 16 oktober 2024 is dit door de staatssecretaris LVVN herbevestigd voor de juiste grens en naamgeving zoals bedoeld in het Beleidsprogramma Nationale Parken (Staatscourant 2024 nr. 32539).

Drents-Friese grensstreek (Drents-Friese Wold, Dwingelderveld en Holtingerveld)

De Nationale Parken Dwingelderveld en Drents-Friese Wold zijn begrensd op de natuurgebieden. Voor de ontwikkeling van het gehele gebied kijken we hier ook naar de samenhang van natuur, landbouw/landschap en dorpen. Voor deze regeling houden we een ruimtelijke begrenzing aan van maximaal 7,5 km buiten de N2000 grenzen van Dwingelderveld, Drents-Friese Wold en Holtingerveld.

Artikelsgewijs

Artikel 2

Het doel van de regeling is om maatschappelijke partners in het gebied te stimuleren mee te werken aan het versterken van de nationale parken. Initiatieven moeten aangeven op welke wijze hun project bijdraagt aan het realiseren van de doelen voor de nationale parken.

Artikel 6

Aanvragers omschrijven het doel van het project, de wijze waarop zij dit bereiken en de te verwachten resultaten. Het Overlegorgaan van het betreffende gebied geeft advies aan GS in welke mate het project bijdraagt aan de genoemde doelen, waarbij projecten ten minste aan een van de benoemde doelen in het Beleidsprogramma Nationale Parken, omgevingsvisie of BIO-plan. Bij een negatief advies van het Overlegorgaan zal de aanvraag door Gedeputeerde Staten worden afgewezen.

Artikel 12

In sommige andere regelingen tellen uren van vrijwilligers mee voor cofinanciering. In deze regeling wordt geen cofinanciering gevraagd, daarom tellen vrijwilligers uren niet mee. Onkosten die vrijwilligers maken die direct zijn toe te wijzen aan het project, kunnen wel vergoed worden (denk aan reiskosten of beschermingsmiddelen (helm, handschoenen).

Gemeenten en natuurorganisaties ontvangen al vergoedingen voor beheer van groen op hun terreinen. Deze kosten komen niet in aanmerking voor subsidie.

Artikel 13

Als voor hetzelfde project ook subsidie gevraagd is of toegekend door een andere organisatie, moet de aanvrager dit bij de aanvraag melden, of zodra dit bij hem bekend is. De hoogte van de subsidie kan nooit meer zijn dan het (resterende) bedrag aan kosten.

Gedeputeerde Staten voornoemd,

drs. J. Klijnsma, voorzitter

W.F. Brenkman MSc, secretaris